

С Т А Н О В И Щ Е

от **професор доктор Николай Димитров СЛАТИНСКИ**,
преподавател в катедра „Национална и международна сигурност”,
факултет „Национална сигурност и отбрана”,
Военна академия „Г. С. Раковски”- София

за дисертационния труд на Ерол Салиев БУЮКЛИЕВ
на тема **„КОНФЛИКТИТЕ В ЮЖНА АЗИЯ В НАЧАЛОТО НА ХХІ ВЕК И
ВЛИЯНИЕТО ИМ ВЪРХУ РЕГИОНАЛНАТА СИГУРНОСТ”**,
представен за придобиване на образователната и научна степен „доктор”
професионално направление **9.1 „Национална сигурност“**,
по научна специалност
„Военнополитически проблеми на сигурността”

София

2018 г.

1. Актуалност и значимост на разработвания научен проблем

Актуалността и значимостта на научния проблем в дисертационния труд и неговото решаване се основава върху все по-нарастващата необходимост от базирани на функционални критерии систематизация, съпоставителен анализ и оптимално изчерпателно сравнение - с отчитане на еволюцията на съвременните международни отношения и регулирането на конфликтите – на **комплексните процеси** в динамичната среда за сигурност в нейните основни геополитически и геостратегически измерения: *глобалното* (светът), *континенталното* (тук водещ приоритет е Азия и като преки последици във влиянието - Европа), *регионалното* (с фокус Южна Азия и как то се отразява върху Черноморието и Балканите) и *националното* (България); а така също на **характерните измерения** на системите, общностите и комплексите за сигурност през първите десетилетия XXI век; на **значението и въздействието** на националните интереси и на проявленията и последиците, свързани с хибридността, твърдите, меките и интелигентните форми на насилие, симетричните и асиметричните аспекти на войните и конфликтите.

Дисертационното изследване прилага системния подход, като най-ефективен при изясняване на взаимодействието между причина и следствие. В дисертацията е проведен задълбочен системен анализ на източниците, причините, спецификите, съвременното състояние и потенциалните алтернативни сценарии за развитие на конфликтите в Южна Азия. Демонстрирано е задълбочено познание от различни научни области – наука за сигурността, конфликтология, културна антропология, социална психология, история, география и геополитика. Авторът е успял не само да открие най-важните елементи, свързани с религиозната и мултиетническата панорама на региона, но и да изследва влиянието на процесите в този ключов геополитически регион както върху прилежащите региони, така и в по-широк план – върху Европа и България. Това е изследване, което хвърля ярка светлина върху един слабо познат регион, какъвто е Южна Азия и показва и доказва колко близо всъщност е той до нас като възможности за пряко въздействие и непряко влияние.

Темата на дисертационния труд „Конфликтите в Южна Азия в началото на ххi век и влиянието им върху регионалната сигурност” съответства изцяло на главното съдържание на разработката. Тя е изпълнена на високо аналитично ниво. Дисертацията следва изцяло общоприетата структура и се състои от увод, 3 глави, общи изводи, препоръки, заключение, библиография с общ обем от 196 страници.

Значимост. Основен акцент в дисертацията са същността, съдържанието и легитимността в процесите, свързани с регионалната сигурност през ХХI век, на базата на еволюционно- историческия и структурно-логическия анализ и синтез

Така **значимостта** на темата на дисертацията се определя от представянето ѝ през призмата на **две основни изследователски гледни точки** или **аналитични перспективи**. **Първата аналитична перспектива** е регионалната сигурност сама за себе си, с проекции и дисекции на региона на Южна Азия, поставена в някаква среда (в т.ч. свързана със сигурността, с теорията за комплексите и общностите за сигурност, историческа, географска, геополитическа, военна и политологична) – тя е обмислена, формулирана, анализирана и изследвана изключително задълбочено, така че да създаде ясна и съдържателна концептуална база за **втората аналитична перспектива**, именно – регионалната сигурност вече в много по-широката рамка на глобалната сигурност: въздействия, влияния, източници на нестабилност, износ на несигурност. Тази аналитична перспектива, представляваща централен момент в разработката, е истинско постижение на автора, може да го кажа като научен ръководител – тя е респектиращо доказателство за неговите научни способности.

Ценно в изложението на дисертационното изследване е постигането на необходимата фактологична натовареност, посредством използването на сериозен научен и исторически потенциал от библиография и източници от историята, географията, геополитиката и науката за сигурността. Авторът е успял да постигне в максимална степен и с вътрешно непротиворечива аргументация поставената цел - да защити хипотезата, че конфликтите в Южна Азия са взаимоотношения с комплексен, динамичен, противоречив и променлив характер, те се намират под

директното и индиректното влияние на съвременните геополитически процеси и представляват особено сериозна заплаха за регионалната и глобалната сигурност с потенциални трудно предвидими и сложни за оценка деструктивни последствия. От друга страна, обемността на изложението като самостоятелно теоретично изследване е напълно оправдана, защото представя и значението на националните цели и интереси, геополитическите и геостратегическите измерения, симетричните и асиметричните аспекти по отношение на регионалната сигурност през XXI век. При това, докторантът е успял да разгърне критичната си мисъл на фона на съществуващото днес доста хаотично и ненаучно категоризиране и използване на терминологията по отношение на регионалната сигурност, войните и конфликтите.

Дисертационният труд е изключително сериозна реализация на основните намерения, цели и приоритети, които формулирахме в началото на творческия процес. Той се основава на поливалентния характер и спецификата на темата при решаването на ключовите творчески зони на интерес и изследователски задачи. Не са чести такива случаи на чудесно съчетание на интелект и чувство за отговорност.

2. Оценка на научните резултати и приносите на дисертационния труд

Авторът обобщава резултатите си в **7** научни и **5** научно-приложни приноси:

Научни приноси

1. Систематизирани са основните измерения и главните аспекти на регионалната сигурност в Южна Азия като геополитически възел с висок конфликтен потенциал и като генератор на традиционни и нетрадиционни (т.е. съществуващи, но проявяващи се по качествено различен начин или нови, не съществували досега) предизвикателства и рискове.

2. Проследено е и е изследвано влиянието на геополитическите трансформации в глобалната среда на сигурност, които генерират несигурност в отделните региони, с което е обърнато внимание на нарастващата

взаимозависимост и експортирането на нестабилност. Създадена е база от полезна научна информация за региона, която позволява да се прави стратегическо прогнозиране за тенденциите и алтернативните развития, които могат да променят континенталната и глобалната среда за сигурност и да породят трудно управляеми кризи, включително и сблъсъци, при които не бива да се изключи и употребата на оръжия за масово унищожение.

3. С проследяването на генезиса на конфликтните отношения в Южна Азия, е подпомогнат процесът на тяхното идентифициране и анализиране в подсистемата на международните отношения. Разкрита е и е доказана връзката между конфликтите в Южна Азия и тяхното влияние върху стабилността на региона, прилежащите региони, Азия и света. Класифицирани са източниците на конфликти в региона и различните сценарии за тяхното развитие във времето и пространството.

4. Анализирани са възможните въздействия на тези конфликти върху сигурността в глобален, континентален, регионален и национален мащаб. Изследвани са последиците от конфликтите в региона върху сигурността на Европа, част от тях са миграцията и трафика на хора, наркотици, оръжия.

5. Обогатено е знанието в българската наука за региона на Южна Азия и са очертани процесите на засилваща се несигурност, които могат да имат непосредствено или непряко влияние върху нашата страна в частност и върху Балканите и Черноморието като цяло. С оглед на българското участие в мисията на НАТО в Афганистан, тяхното познаване има отношение към компетентното управление на последиците от конфликтите за България.

6. Представени са основните концептуални схващания за постмодерния модел на сигурност чрез интеграция, който надгражда идеята за сигурност чрез сила. Очертани са проблемните области във взаимоотношенията на страните в Южна Азия, които възпрепятстват постигането на интеграция в областта на сигурността.

7. Анализирани са последиците за сигурността на Европа, като на фокус е поставена мигрантската криза. Разкрити са ограничените възможности на българската образователна система, като средство за интеграция на мигранти.

Научно-приложни приноси

1. Формирана е гносеологическа база чрез изучаване на разнообразни информационни източници, библиография, научна и изследователска периодика за съвременните конфликти в Южна Азия.

2. Организирано е фундаментално знание за конфликтните взаимоотношения на страните в региона с държави, които не са част от региона и с увеличаващите се недържавни актори, както и изследването и оценката на съвременните трансформационни процеси в глобалната среда на сигурност – важна необходимост при провеждане на учебния процес във факултет „Национална сигурност и отбрана“.

3. Осъществен е анализ на генезиса на конфликтите в регионалната среда за сигурност - определяща част от подсистемата на международни отношения в Южна Азия, което дава тълкувателна основа в политическата конфликтология.

4. Натрупаната информация в дисертационното изследване генерализира възможност за българските изследователи в теорията на регионалната и международната сигурност да се ориентират в процесите и спецификите на региона на Южна Азия, който е сравнително непознат като обект на изследване и все още недостатъчно проучен в дълбочина и с оглед на алтернативните сценарии на развитие и потенциал за въздействие върху Азия, Европа, Балканите и Черноморието и не на последно място – върху България.

5. Посредством апробацията на дисертационното изследване в платформите на различни национални и международни научни форуми е доказана необходимостта от предложение за материализирането в учебните програми на отделен модул лекции по политическа география, геополитика и геостратегия на Южна Азия в обучението на студентите в магистърските програми и

специализантите от факултет „Национална сигурност и отбрана” във Военна академия „Г. С. Раковски”.

Резултатите от дисертацията са включени в разработката и развитието на Интернет страницата на Дружеството за Обединените нации в България (<http://news.unabg.org/za-nas/drujestvo-za-oon-v-balgaria/>), където са публикувани 5 публикации по темата на изследването, в графата „Избор на редактора“. Към 25.04.2018 г. общият брой на преглежданията на три от тях са 4834 пъти.

Като научен ръководител аз подкрепям формулираните от **Ерол Буюклиев** научни приноси **1, 2, 3, 4, 6**: те отразяват коректно получените научни резултати. Що се отнася до научно-приложните приноси, аз убедено приемам приноси **2, 4, 5**.

Постигнатите в дисертационния труд научни и научно-приложни приноси са лично дело на докторанта. За мен е очевидно, че те отговарят на изискванията за изследователски резултати, предявявани към „малка” докторска дисертация. Тези приноси са следствие от достигнатото от докторанта ниво на „асимилиране” на идеи и подходи в националната и регионалната сигурност и конфликтологията, на критично мислене с висока експертна култура и силен интелектуален капацитет.

Резултатите от труда са представени 15 публикации и 5 статии в Интернет.

Посочените публикации са лично дело на докторанта. Смятам, че почти всички постижения в дисертацията са много добре отразени в тези публикации и така е осигурена достатъчна достъпност на резултатите от дисертационния труд.

Авторефератът е в съответствие с всички изисквания на Правилника за научните степени във ВА. Той отразява главните положения и научните приноси на дисертационния труд. Състои се от 35 страници и към него е много трудно да бъдат отправени никакви рязко отрицателни забележки.

3. Критични бележки

Всеки автор има право както на своите постижения, така и на своите слабости и пропуски. В случая обема на дисертационния труд е сравнително по-голям – от една страна, а от друга - по-смело и с повече полемична страст би

могло да се заяви, себеизтъкне и подчертае авторската позиция – тя е талантива и интелектуално изчистена. Докторантът на места е дал твърде широк израз на постигнатото в историята и теорията на международните отношения и теорията на националната и регионалната сигурност, а е потиснал своя оригинален научен глас, на места има излишна скромност спрямо собственото му мнение по темата.

През цялото време на нашето съвместно и колегиално сътрудничество, **Ерол Буюклиев** се трудеше с високо чувство за отговорност и подкрепени с несъмнени способности големи амбиции. Той непрекъснато генерираше идеи, неизменно се отнасяше към това, което прави с висока доза самокритичност и по моя преценка преизпълни поставените задачи като на моменти трябваше да му напомням, че в края на краищата той разработва т.нар. „малка“, а не голяма докторска дисертация, а това означава, че тя принадлежи на съвсем конкретен и имащ свои правила и ограничения научен жанр, така че се налага каноните и законите, изискванията и критериите на този жанр да бъдат съблюдавани, а средствата и вложената енергия е добре да отговарят колкото се може повече на мащаба на формулираната цел.

В същото време съм длъжен да кажа ясно и много искрено, че резултатът от научното изследване е абсолютно самостоятелно дело на докторанта и на него принадлежат всички основни достойнства на разработката. За мен бе наистина чест да бъда (а на моменти просто да се водя) научен ръководител, като в общи линии ми е трудно да преценя кой на кого беше по-полезен. Аз непрекъснато имах усещането, че от сътрудничеството ни печеля повече, отколкото научно ръководения от мен докторант. Така или иначе, за мен е повече от ясно, че високите оценки за разработката трябва да бъдат насочени преди всичко и най-вече към нейния автор, а ако има критични забележки, то аз имам сериозен принос за тяхното наличие, защото вероятно не съм успял да се намеся със сериозни аргументи и напътствия, които да подпомогнат докторанта в преодоляването на евентуалните по-уязвими места на работата.

3.1. Препоръките се свеждат до следното:

- прецизиране на огромното количество източници, използвани от автора;
- по ясно установяване на обхвата за библиографско описание и цитиране;
- разширяване на неанглоезичните (напр. рускоезичните) източници.

3.2. Бележките включват следното:

- дисертационното изследване надхвърля обема на малък докторат;
- нужна е по-голяма смелост от автора при отстояване на личния принос, за да стане много по-ясно на научните среди в областта на сигурността, че той твори на високо национално и в определени базисни аспекти и надрегионално равнище.

4. Заключение

Разработката на **Ерол Буюклиев** има качествено формулирани основни изводи, в него са очертани ясно научните приноси. Показана е верифицируемостта на главните резултати, обоснована е тяхната научна стойност и логичната им практическа приложимост. Затова смятам, че дисертационният труд е задълбочено самостоятелно научно изследване, което отговаря на изискванията за придобиване на образователната и научна степен „доктор” от нейния автор **Ерол Буюклиев**.

5. Оценка на дисертационния труд

Като имам предвид посочените несъмнени и много стойностни научни, научно-приложни и методически приноси на представения за рецензиране дисертационен труд и съдържанието на цялостния процес на съвместна работа с докторанта, заявявам убедено, че моята оценка за този дисертационен труд е „положителна“ и предлагам на уважаемото научно жури да гласува за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ на кандидата **Ерол Салиев Буюклиев** по научната специалност „Военнополитически проблеми на сигурността”, в професионално направление 9.1 „Национална сигурност“.

Член на журито и научен ръководител:

проф. д-р Николай Слатински

гр. София, 07.06.2018 г.